APPENDIX B

A COPY OF THE FINAL TEST WITH ITS KEY

અશાબ્દિક બુદ્ધિમાપન કસોટી

NON-VERBAL TEST OF INTELLIGENCE

[For ages 8-14]

by G.B.SHAH

નામ :—	
છોકરો કે છોકરી :—	
પિતાનો ધંધો :—	
ગામ :—	
શાળાનું નામ :—	
ધોરણ :—	
આજની તારીખ :—	
જિલ્લો :—	

Test No.	Score
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
Total	

Testing Date
Birth Date
C. A.
M. A.
I. Q.

Guide-Prof. T. P. Lele
M. S. UNIVERSITY,
BARODA.

કસોટીના સંચાલકોને

કસોટીની સફળતા મહદ અંશે કસોટી-સંચાલનની ચોકસાઈ અને આવડત પર આધાર રાખતી હોય છે. કસોટીના સંચાલન માટે નીચે કેટલાંક સૂચનો આપ્યાં છે જેનો અમલ અનિવાર્ય છે.

૧ કસોટી લઈ વર્ગમાં દાખલ થાઓ તે પહેલાં તમારી પાસે ઘંટડી (Call bell) અને અટક ઘડિયાળ (Stop-Watch) હોવાં જ જોઈએ.

૨. પ્રત્યેક પેટા-કસોટીને મથાળે જે સમય આપવામાં આવ્યો છે તેટલો જ સમય આપવો. આ ખૂબ જ જરૂરી શરત છે.

૩ કસોટી માટેના ખંડમાં પૂરતાં હવા-ઉજાસ હોય એ જરૂરી છે. તેઓ એકબીજામાં જુએ નહીં તે માટે બાળકો વચ્ચે પૂરતું અંતર રહે એ ઇચ્છનીય છે.

૪ એક સાથે ૩૦થી વધારે વિદ્યાર્થીઓને કસોટી ન આપવી.

૫ કસોટીને પહેલે પાને ગુજરાતીમાં માગેલી બધી વિગતો કાળજીપૂર્વક ભરાવી લેવી. જન્મતારીખ શાળાના શિક્ષકની મદદથી ખૂબ જ ચોકસાઈથી નોંધવી. વિદ્યાર્થીઓ પર એ માટે આધાર રાખવો હિતાવહ નથી.

૬ બને ત્યાં સુધી કસોટી શરૂઆતના તાસમાં અપાય તો સારું.

૭ પેટા-કસોટી શરૂ કરવા માટે અને કામ અટકાવવા માટે ઘંટડીનો ઉપયોગ કરવો. ઘંટડી વગાડતાં પહેલાં તેઓ કામ શરૂ ન કરે અને બીજી વાર વગાડયા પછી કામ ચાલુ ન રાખે તે ખાસ જોવું.

૮ કસોટી શરૂ થયા પછી કોઈ કશું ન પૂછે એમ કહેવું. જો તેમને સૂચનામાં સમજ ન પડી હોય તો ફરીથી સમજાવવું.

૯ એક પણ કસોટી ખોવાય નહીં એની કાળજી રાખવી.

કસોટી શરૂ થાય તે પહેલાં

[સંચાલકે દરેક વિદ્યાર્થી તેને જોઈ શકે તે પ્રમાણે મધ્યમાં ઊભા રહેવું અને નીચે પ્રમાણે ઉદ્‌બોધન કરવું. નીચે જ્યાં મોટા અક્ષર વાપરવામાં આવ્યા છે ત્યાં ભાર મૂકવો અને ટપકાં મૂકયાં છે ત્યાં થોડું અટકવું. આ ઉદ્‌બોધન યાંત્રિક ન બને તે જોવું.]

" જુઓ, આજે હું તમને મજા પડે તેવી કસોટી આપવાનો છું. આ કસોટી તમને આપવામાં આવે પછી હું કહું નહીં ત્યાં સુધી ઉઘાડશો નહીં. આ કસોટી (શિક્ષક હાથમાં કસોટી રાખી વર્ગને બતાવશે)માં કુલ ૭ કસોટીઓ છે. **દરેક કસોટી માટે અમુક જ સમય નક્કી કરવામાં આવ્યો છે માટે તમારે બને તેટલી ઝડપથી જવાબો આપવાના છે.** હવે તમને હું આ કસોટી આપું છું તેમાં પહેલે જ પાને ડાબી બાજુએ માગેલી વિગતો તમારે ભરવાની છે......હું કહું નહીં ત્યાં સુધી કસોટી ખોલશો નહીં. કસોટી શરૂ થાય પછી કશું પૂછશો નહીં. હું ઘંટડી વગાડું ત્યારે જ તમારે પેન્સીલ ઉપાડી કસોટી શરૂ કરવાની છે અને ઘંટડી ફરીથી વગાડું એટલે **કસોટી અધૂરી હોય તો પણ પેન્સીલ મૂકી દેવી.** જે લોકો કસોટી વહેલી પતાવી દે તેમણે પેન્સીલ મૂકી દઈ શાંતિથી બેસવું. " (વિગતો ભરાવી લઈ કસોટી ૧ માટે નીચે આપેલી સૂચના વાંચવી. પેટા-કસોટી અંગેની સૂચનાઓ સમજાવતી વખતે તેઓ પોતાની કસોટી બંધ રાખે એ જોવું.)

સૂચના

કસોટી ૧ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૧ બતાવી......)

" અહીં મીંડા સામેનું ચિત્ર જુઓ. એમાં આ કાળી લીટીની ડાબી બાજુએ એક ચિત્ર આપ્યું છે અને જમણી બાજુએ **પાંચ** ચિત્રો આપેલાં છે. કાળી લીટીની ડાબી બાજુએ જે ચિત્ર આપ્યું છે **તેના જેવું જ** એક ચિત્ર તમારે જમણી બાજુએ આવેલાં પાંચ ચિત્રોમાંથી શોધી કાઢવાનું છે. જુઓ આ પ્રશ્નમાં કાળી લીટીથી ત્રીજા ખાનામાં આવેલું આ ચિત્ર ડાબી બાજુના ચિત્ર જેવું જ છે તેથી એ ખાનામાં જે નાનું ખાનું છે તેમાં હું ચોકડી કરું છું. (ચોકડી કરી બધાને બરાબર બતાવવી.) **આ પ્રમાણે** તમારે પ્રશ્ન ૧થી શરૂ કરી ૧૪ સુધી જવાબો આપવાના છે. જુઓ પહેલું પાનું પૂરું થાય એટલે બીજે પાને પણ જવાનું છે. ઘંટડી વગાડું એટલે તમે કામ શરૂ કરજો. બીજી વાર વગાડું એટલે પેન્સીલ મૂકી દેવી. વચ્ચે કશું પૂછશો નહીં. "

(ઘંટડી વગાડવી)

કસોટી ૨ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૨ બતાવી......)

"અહીં મીંડા સામેનું ચિત્ર જુઓ. એમાં કુલ પાંચ ચિત્રો આપેલાં છે. **આ બધામાં એક એવું ચિત્ર છે જે બાકીના ચારથી જુદું પડી આવે છે.** એમાં પાંચમું ચિત્ર કબજાનું છે અને કબજો (ચોળી) સ્ત્રીનો પોષાક છે જ્યારે કોટ, ખમીસ, હેટ અને પાટલૂન પુરુષના પોષાકો છે. જુઓ કબજાના ખાનામાં જે નાનું ખાનું છે તેમાં હું ચોકડી કરું છું. (ચોકડી કરી બધાને બતાવવી). **આ પ્રમાણે** તમારે પ્રશ્ન ૧થી શરૂ કરી ૧૪ સુધી જવાબો આપવાના છે." (ઘંટડી વગાડવી)

કસોટી ૩ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૩ બતાવી......)

"અહીં મીંડા સામેનું ચિત્ર જુઓ. એમાં કુલ ૭ ચિત્રો આપેલાં છે. તેમાં પહેલાં બે ચિત્રો જુઓ. એમાં બળદ અને ગાડું બતાવ્યાં છે......બળદ અને ગાડા વચ્ચે જે સંબંધ છે તેવો સંબંધ **બે ફાળી લીટી વચ્ચે આપેલા ઘોડાને** બાકીના ચારમાંથી કોની સાથે છે તે શોધવાનું છે.........અહીં ઘોડાનો સંબંધ ઘોડાગાડી સાથે છે તેથી હું ઘોડાગાડીના ખાનામાં જે નાનું ખાનું છે તેમાં ચોકડી કરું છું તે જુઓ (ચોકડી કરી બધાને બતાવવી)........આ પ્રમાણે તમારે પ્રશ્ન ૧ થી શરુ કરી ૧૭ સુધી જવાબો આપવાના છે." (ઘંટડી વગાડવી)

કસોટી ૪ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૪ બતાવી........)

"અહીં મીંડા ઉપરના ચિત્રો જુઓ. બંને ચિત્રોમાં કોઈ ખોડખાંપણ હોય તે આપણે શોધવાની છે. પ્રથમ ઝારીનું ચિત્ર લઈએ. એમાં પકડવાનો હાથો ખોટી જગ્યાએ આપ્યો છે માટે **તે જગ્યાએ** હું ચોકડી કરું છું તે જુઓ (ચોકડી કરી બધાને બતાવી). બીજા ચિત્રમાં ઘડિયાળની ચાવી ખોટી જગ્યાએ છે તેથી ત્યાં ચોકડી કરૂં છું. આ પ્રમાણે તમારે પ્રશ્ન ૧થી શરુ કરી ૧૮ સુધી જવાબો આપવાના છે. દરેક ચિત્રમાં ખામી શોધી **તે ભાગ પર જ** ચોકડી કરવાની છે, **ગમે ત્યાં નહીં.**" (ઘંટડી વગાડવી)

કસોટી ૫ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૫ બતાવી........)

"અહીં મીંડા સામેનું ચિત્ર જુઓ. એમાં કુલ ચાર ચિત્રો છે. વૃદ્ધ......કિશોર......બાળક અને જુવાન માણસ. એ ચિત્રોને ચઢતા ક્રમમાં ગોઠવવાનાં છે. આ ચિત્રોમાં બાળક સૌથી નાનું છે તેથી તે ચિત્રના નાના ખાનામાં ૧ લખું છું તે જુઓ (૧ લખી બધાને બતાવવું). પછી કિશોરના ખાનામાં ૨, જુવાન માણસના ખાનામાં ૩ અને વધ્ધના ખાનામાં ૪ લખું છું તે જુઓ........ **આ કસોટીમાં તમારે ચોકડી નથી કરવાની** પરંતુ નંબર આપવાના છે. યાદ રાખો આ કસોટીમાં તમારે પાનું ફેરવીને પાછળના પ્રશ્નોના પણ જવાબો આપવાના છે." (પાનું ફેરવી પ્રશ્નો બતાવવા)
(ઘંટડી વગાડવી)

કસોટી ૬ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૬ બતાવીને......)

"જુઓ અહીં કુલ ૯ ચિત્રો આપ્યાં છે અને દરેકની નીચે આંકડા લખેલા છે. નીચે જે ત્રણ ખાનાં આપેલાં છે તેમાં તમારે ચિત્રો દોરવાનાં છે. જુઓ ૫ની ઉપરના ખાનામાં ઉપર આપેલું છે તે પ્રમાણે હું વર્તુળનું ચિત્ર દોરી તેમાં ચોકડી મુકું છું (બધાને ચિત્ર દોરીને બતાવવું). પછી ૧ અને ૮માં પણ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે ત્રિકોણ અને સ્વસ્તિકનાં ચિત્રો દોરું છું તે જુઓ. નીચે તમને જે ખાનાંઓ આપ્યાં છે તેમાં તમારે આંકડા સાથે **બંધબેસતું** ચિત્ર દોરવાનું છે. ડાબી બાજુથી શરૂ કરી ઝડપથી આગળ વધો." (ઘંટડી વગાડવી)

કસોટી ૭ (હાથમાંની પુસ્તિકામાં કસોટી ૭ બતાવીને......)

"જુઓ અહીં કુલ ૬ ચિત્રો આપેલાં છે અને દરેકની નીચે આંકડા લખેલા છે. નીચે જે ચિત્રો આપેલાં છે તેની નીચેની ખાલી જગ્યામાં તમારે આંકડા પૂરવાના છે જુઓ પ્રથમ કમળના ખાનામાં ઉપરના ખાનામાં આપ્યું છે તે મુજબ હું ૪ લખું છું તે જુઓ. તે જ પ્રમાણે પોપટની નીચેના ખાનામાં ઉપર બતાવ્યા મુજબ ૩ લખું છું તે જુઓ (બધાને આંકડા લખીને બતાવવા). તમને જે ચિત્રો આપ્યાં છે તેમની નીચે તમારે **બંધબેસતો** આંકડો લખવાનો છે. ડાબી બાજુથી શરૂ કરી ઝડપથી આગળ વધો." (ઘંટડી વગાડવી)

[Time 2 Mts] **કસોટી ૧** [સમય ૨ મિનિટ]

સમાનતા—Similarity

૦ 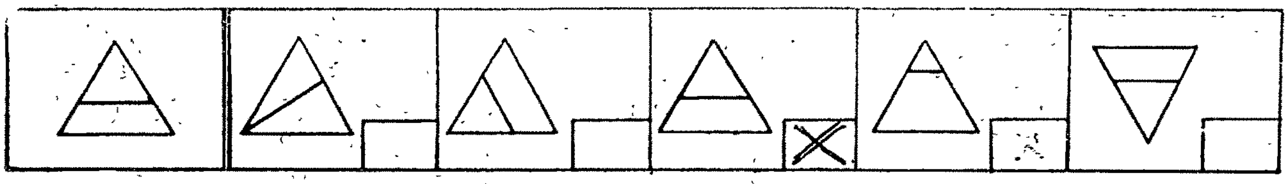 ૦

૧ 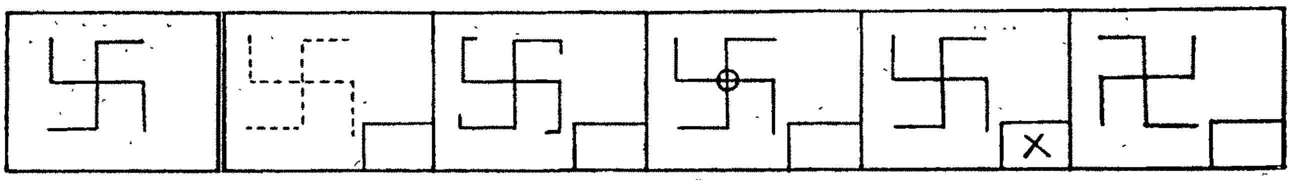 ૧

૨ 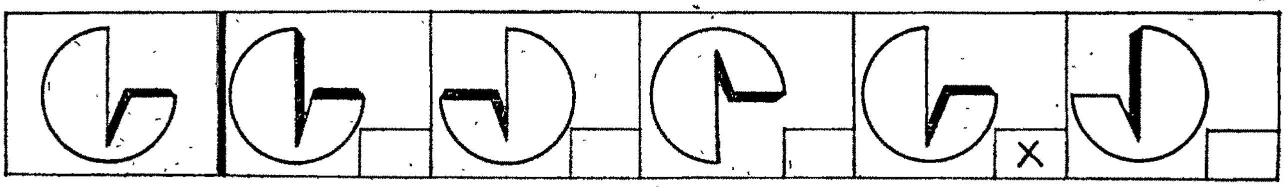 ૨

૩ 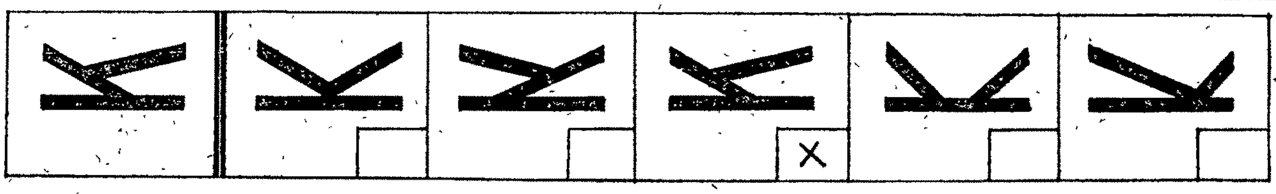 ૩

૪ 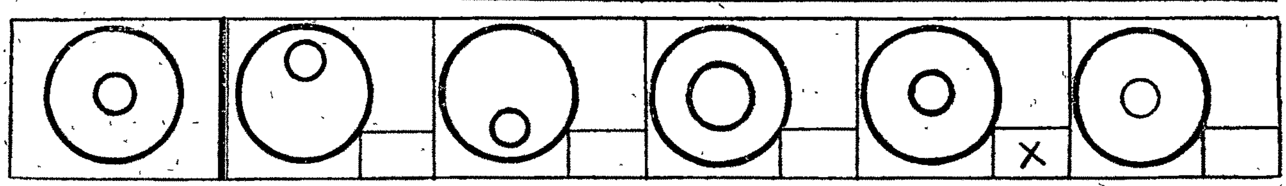 ૪

૫ 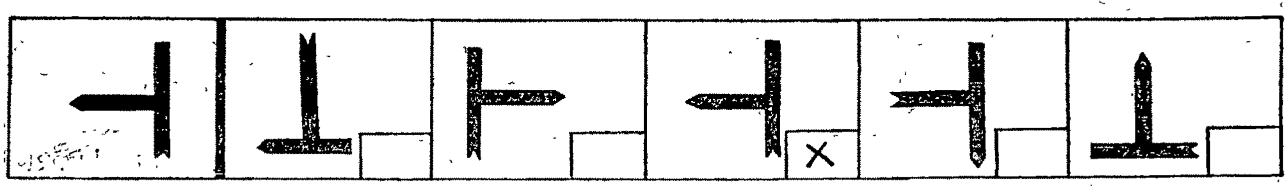 ૫

૬ 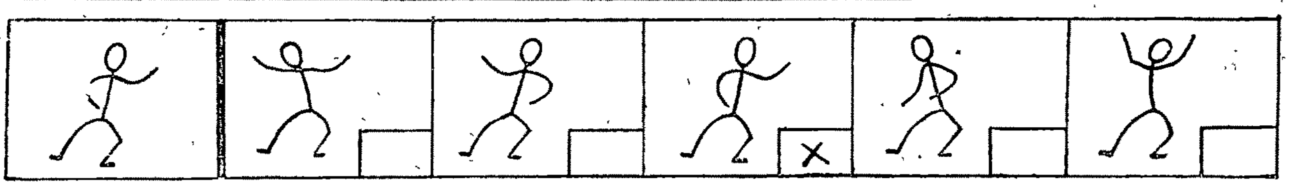 ૬

૭ 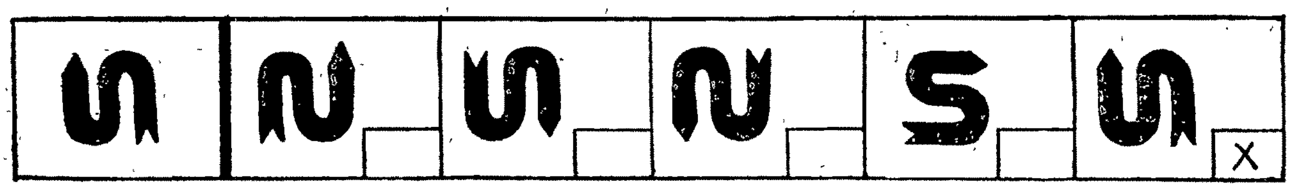 ૭

૮ 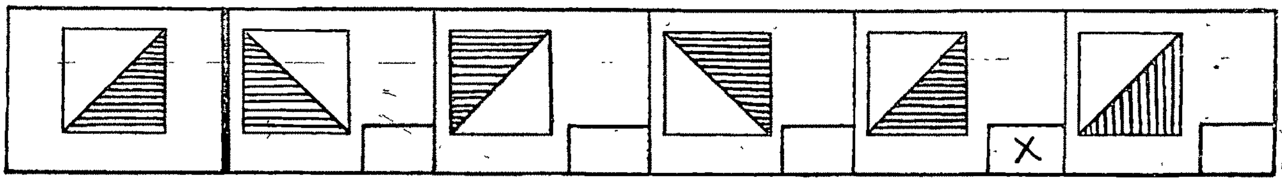 ૮

૯ 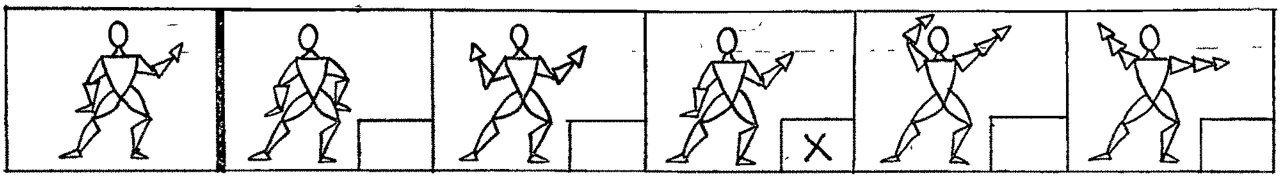 ૯

૧૦ 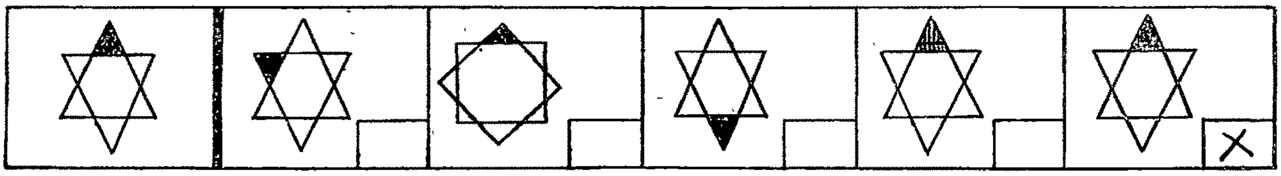 ૧૦

૧૧ 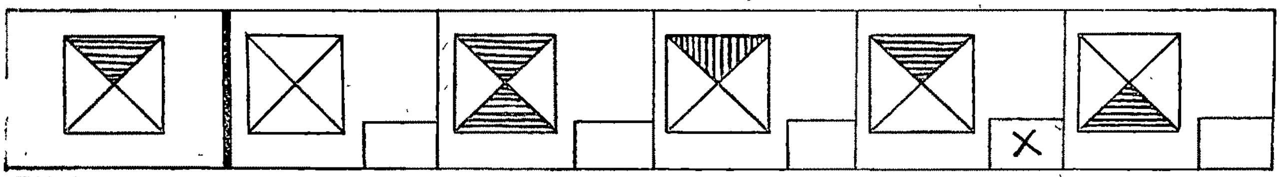 ૧૧

૧૨ 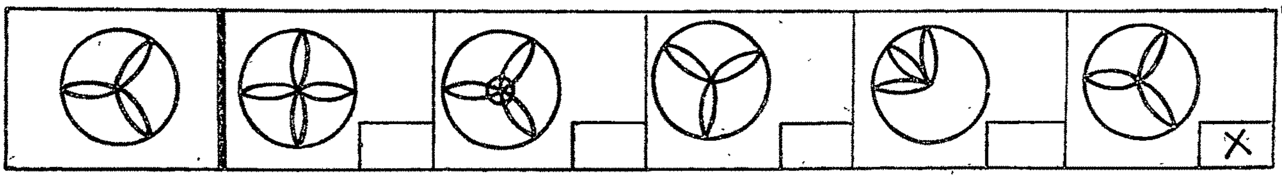 ૧૨

૧૩ 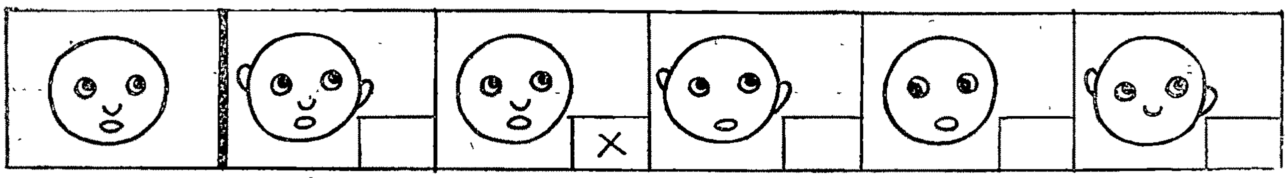 ૧૩

૧૪ 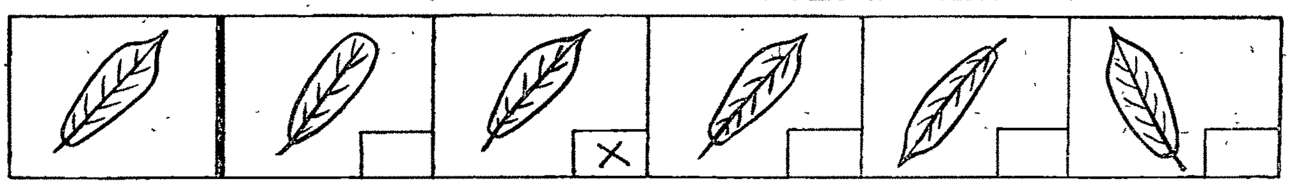 ૧૪

[કસોટી ૧ પૂરી]

[કહ્યા વગર પાનું ફેરવશો નહીં]

[Time 2 Mts.] **કસોટી ૨** [સમય ૨ મિનિટ]

વર્ગીકરણ—Classification

0 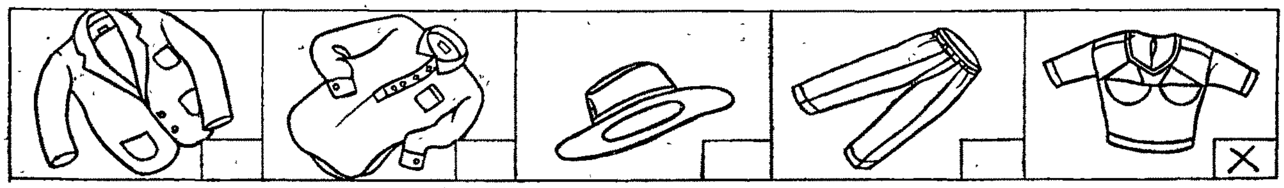 0

૧ 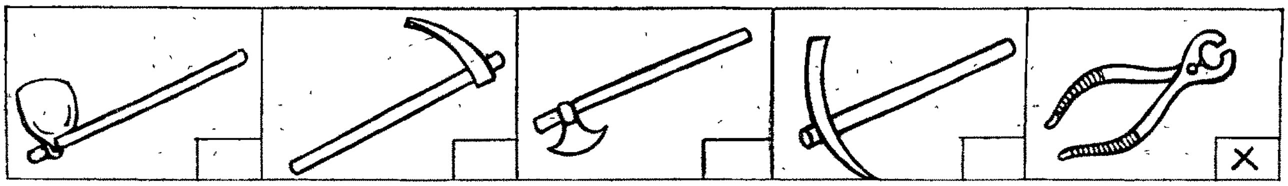 ૧

૨ 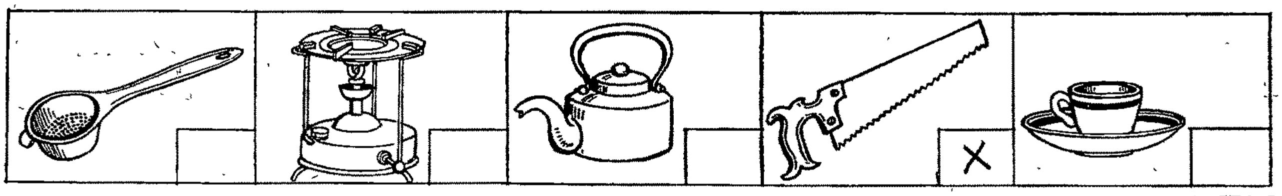 ૨

૩ 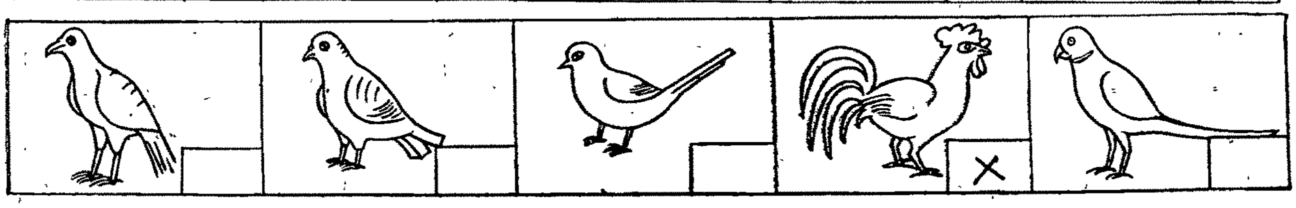 ૩

૪ 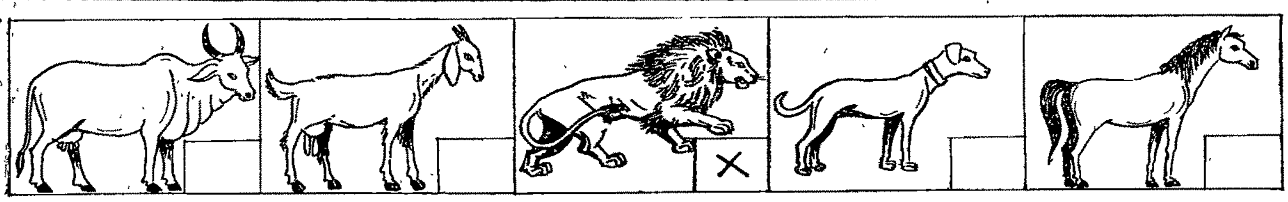 ૪

૫ 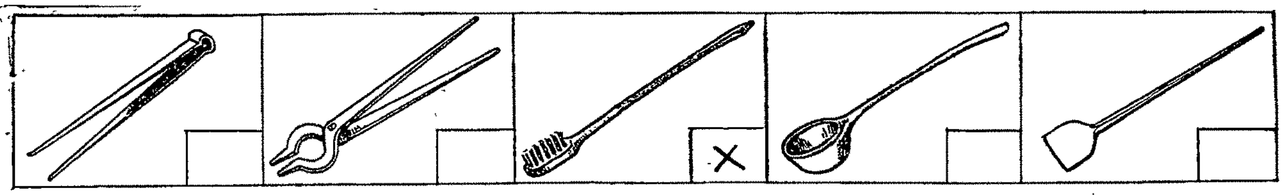 ૫

૬ 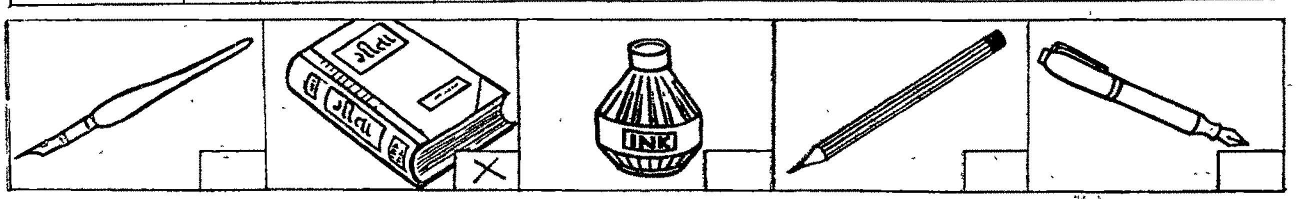 ૬

૭ 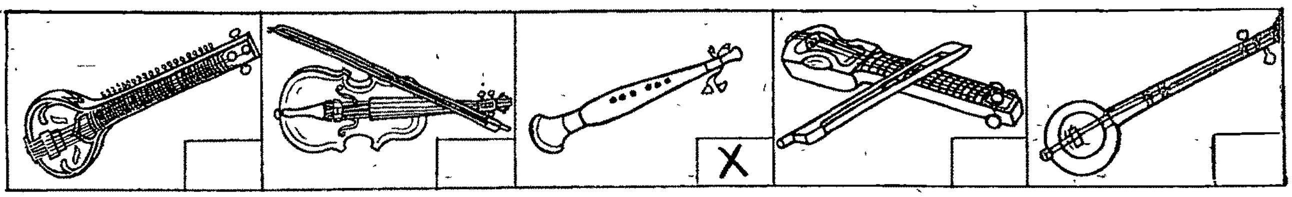 ૭

૮ 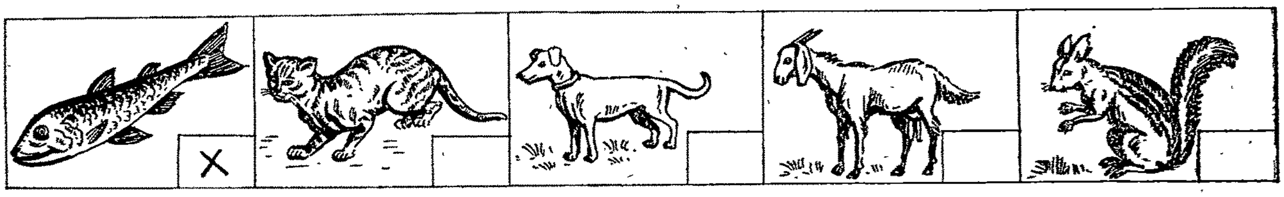 ૮

૯ 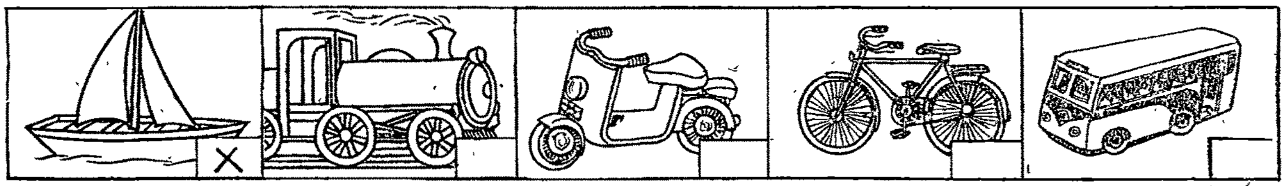 ૯

૧૦ 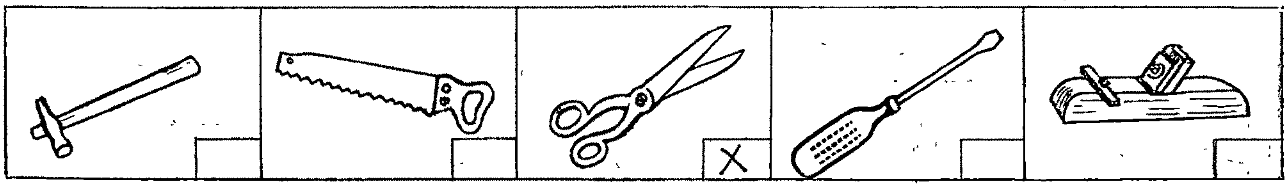 ૧૦

૧૧ 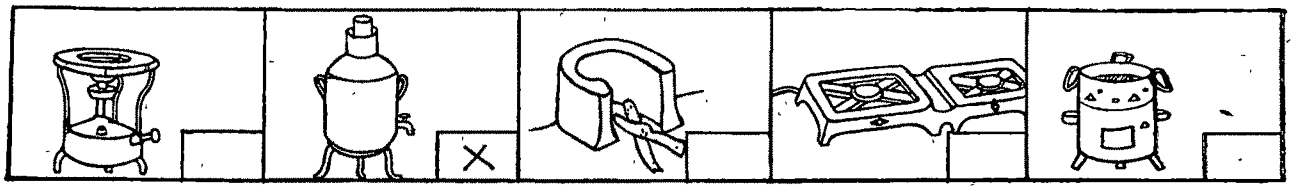 ૧૧

૧૨ 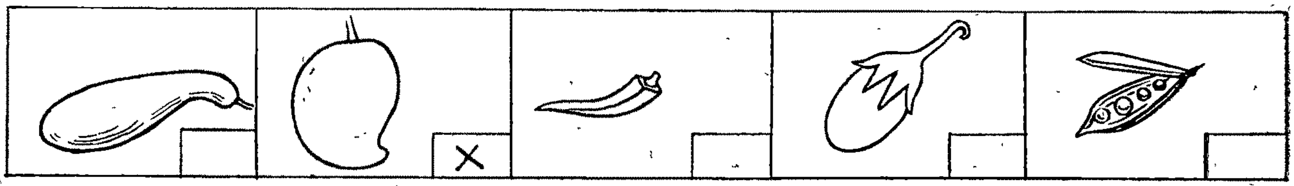 ૧૨

૧૩ 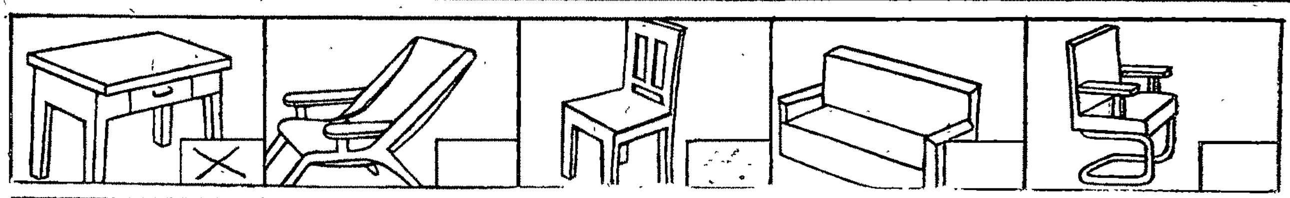 ૧૩

૧૪ 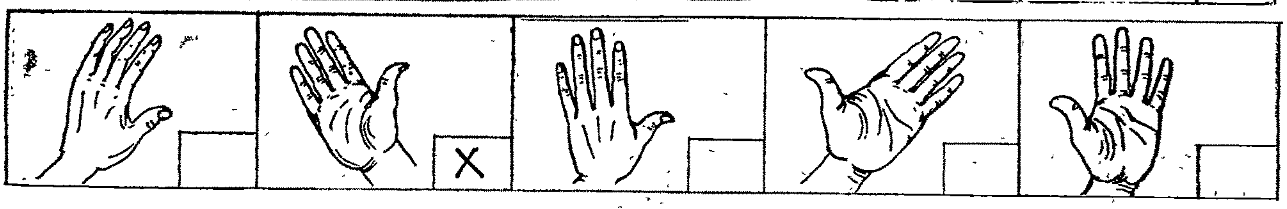 ૧૪

[કસોટી ૨ પૂરી]

[કહ્યા વગર પાનું ફેરવશો નહીં]

[Time 3 Mts.] **કસોટી ૩** [સમય ૩ મિનિટ]

સંબંધજ્ઞાન—Analogy

૦ 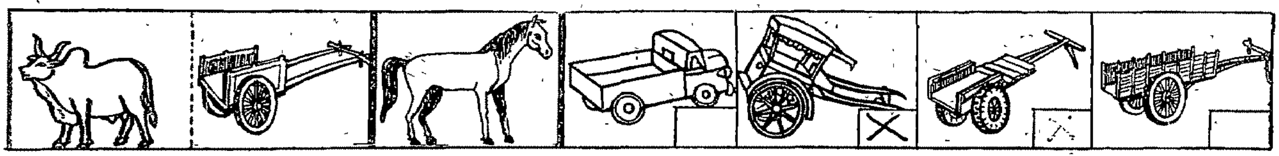 ૦

૧ 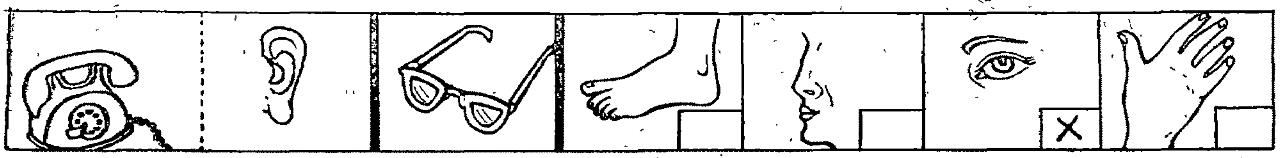 ૧

૨ 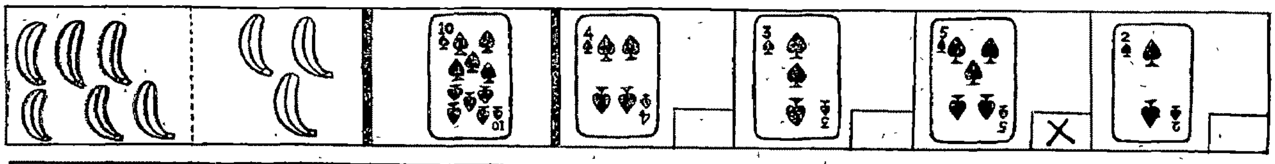 ૨

૩ 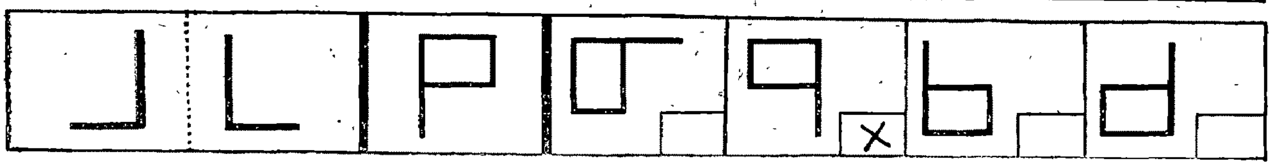 ૩

૪ 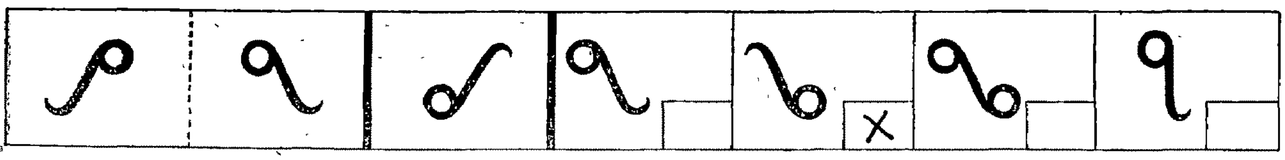 ૪

૫ 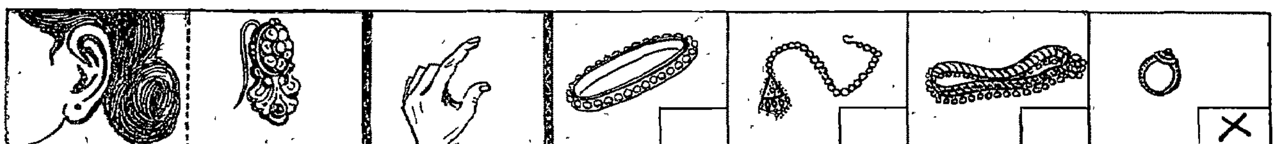 ૫

૬ 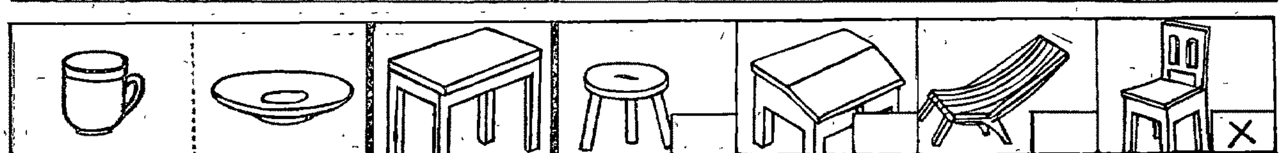 ૬

૭ 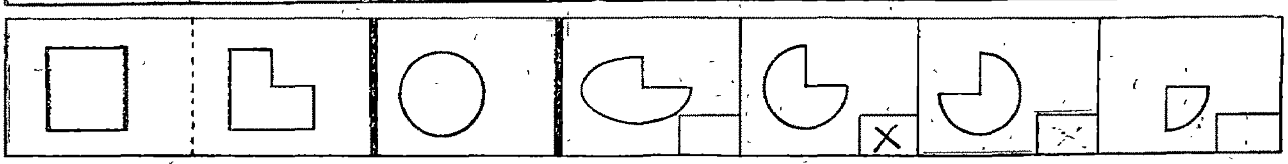 ૭

૮ 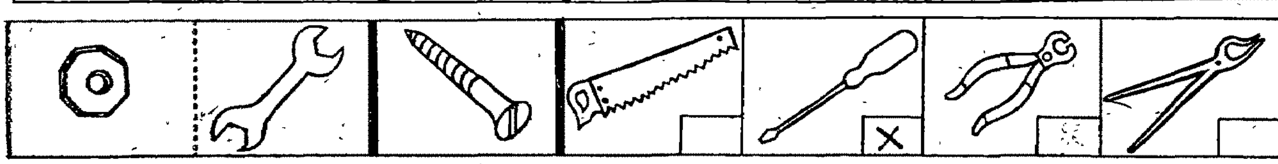 ૮

૯

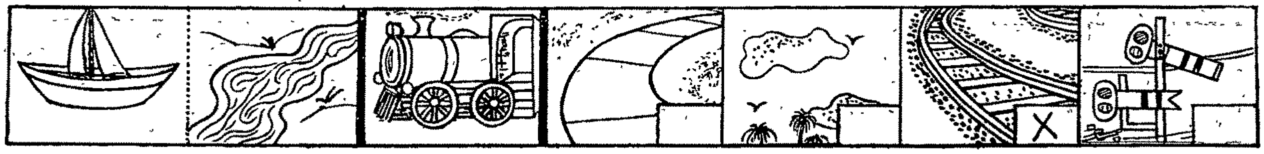

૯

૧૦

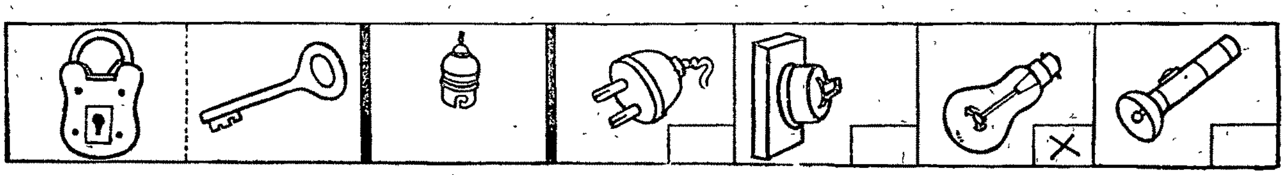

૧૦

૧૧

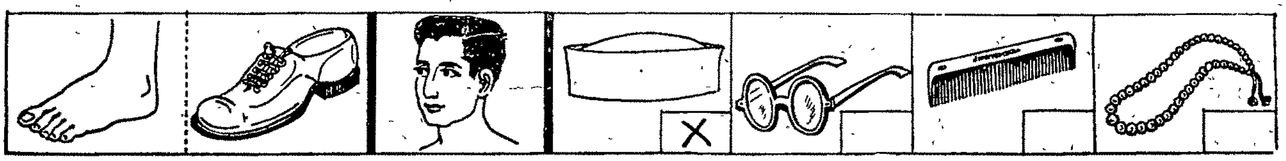

૧૧

૧૨

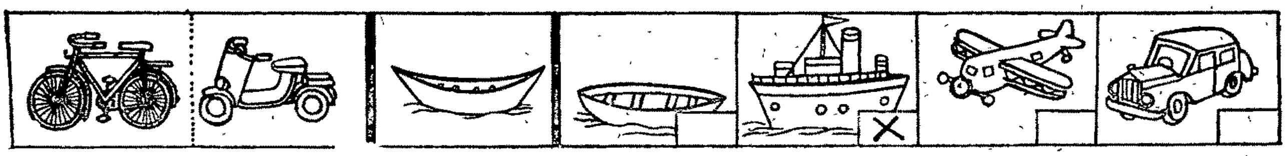

૧૨

૧૩

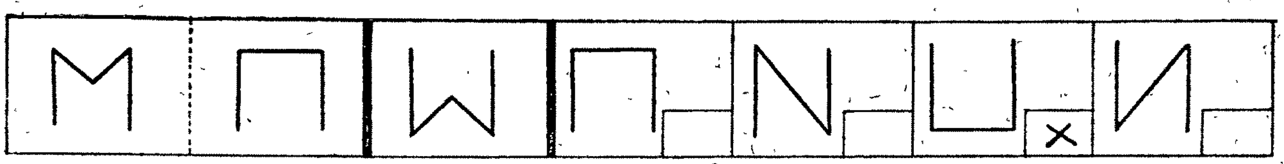

૧૩

૧૪

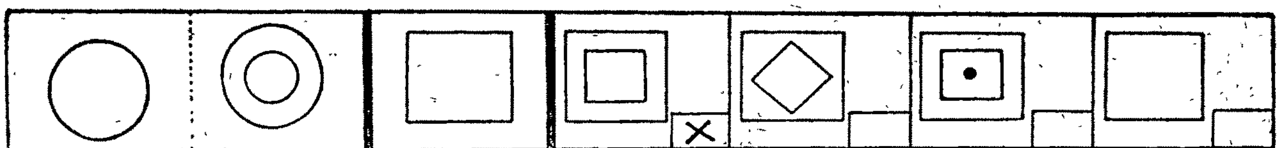

૧૪

૧૫

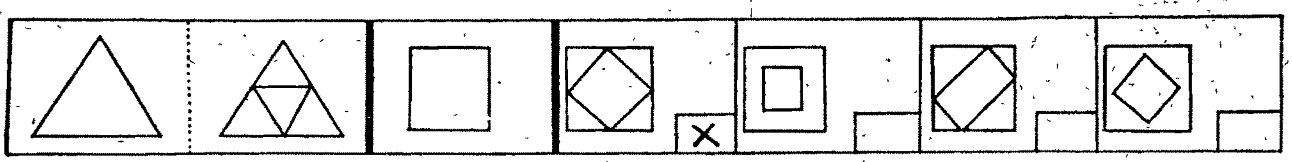

૧૫

૧૬

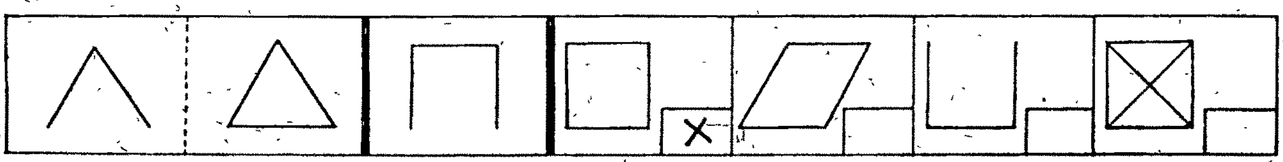

૧૬

૧૭

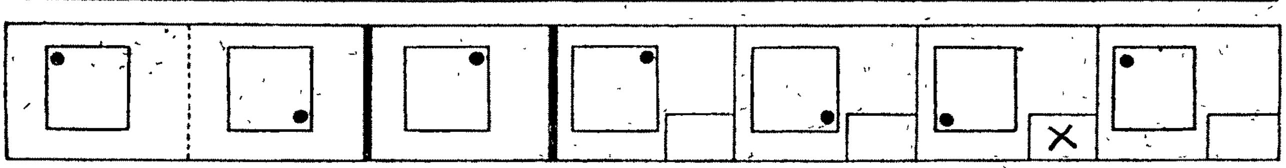

૧૭

[કસોટી ૩ પૂરી]

[કહ્યા વગર પાનું ફેરવશો નહીં]

[Time $2\frac{1}{2}$ Mts] **કસોટી ૪** [સમય $૨\frac{૧}{૨}$ મિનિટ]

અનુપપત્તિ—absurdity

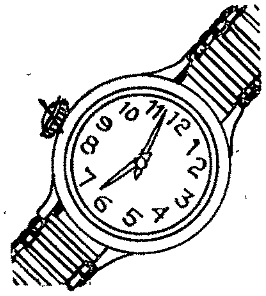

0

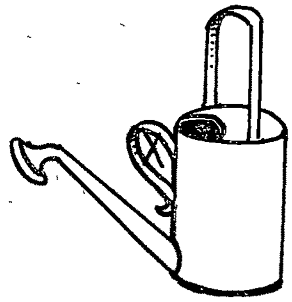

0

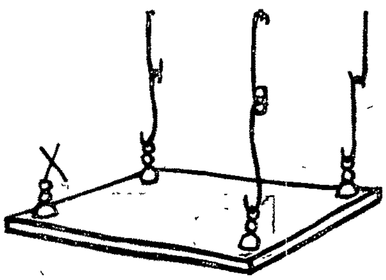

૧

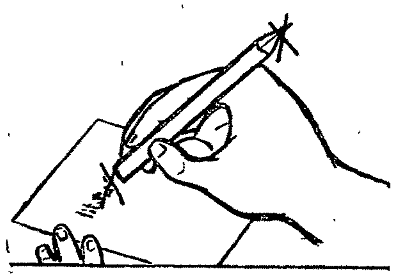

૨

૩

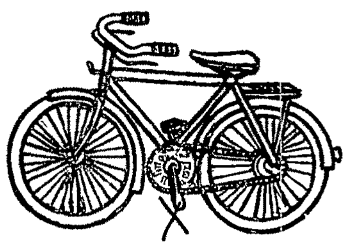

૪

૫

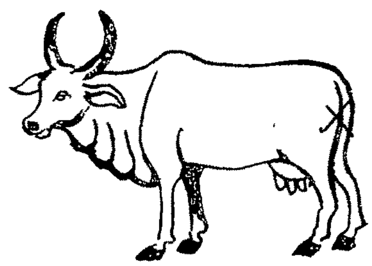

૬

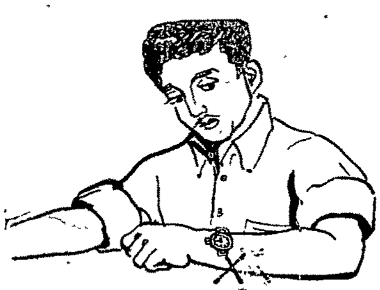

૭

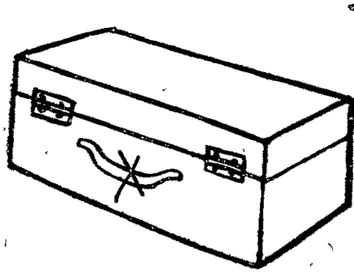

૮

૯

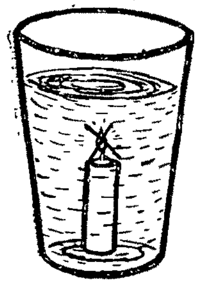

૧૦

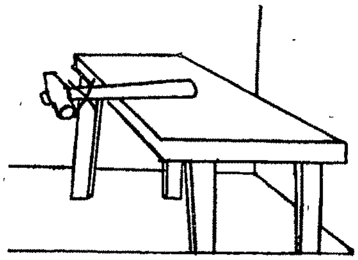

૧૧

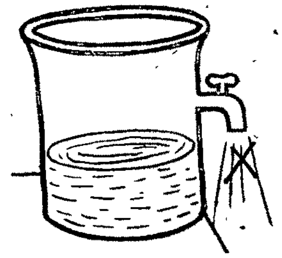

૧૨

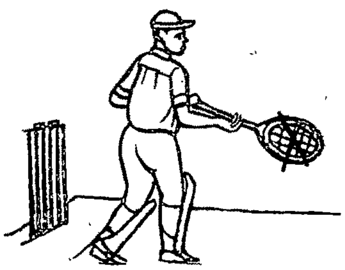

૧૩

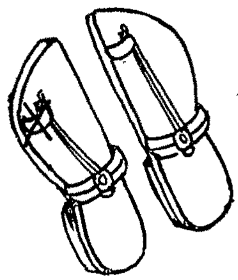

૧૪

૧૫

૧૬

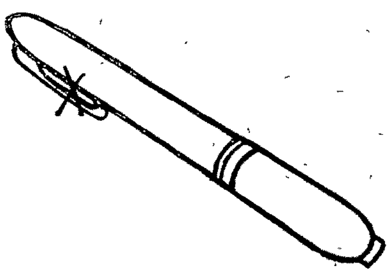

૧૭

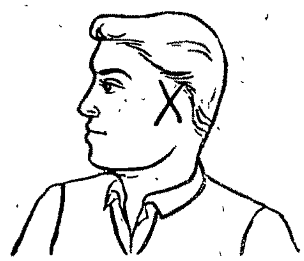

૧૮

[કસોટી ૪ પૂરી]

[કહ્યા વગર પાનું ફેરવશો નહીં]

I

[Time 3 Mts] **કસોટી ૫** [સમય ૩ મિનિટ]

પ્રગમન શ્રેણી—Progressive Series

0 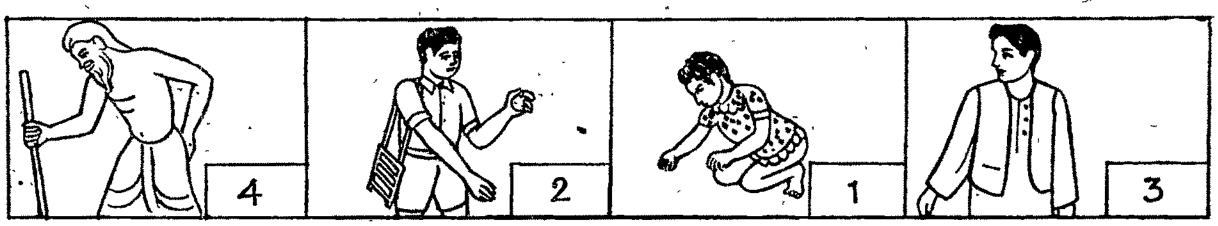 0

૧ 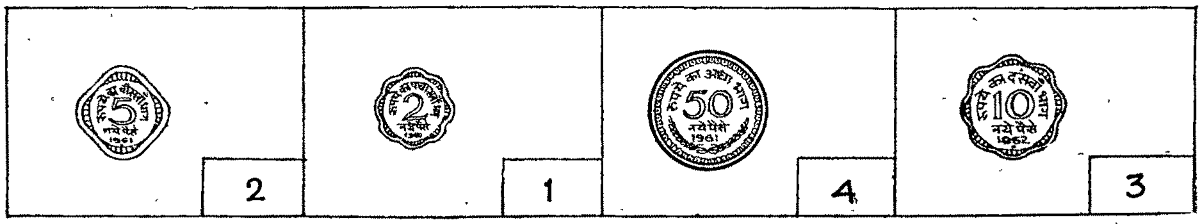 ૧

૨ 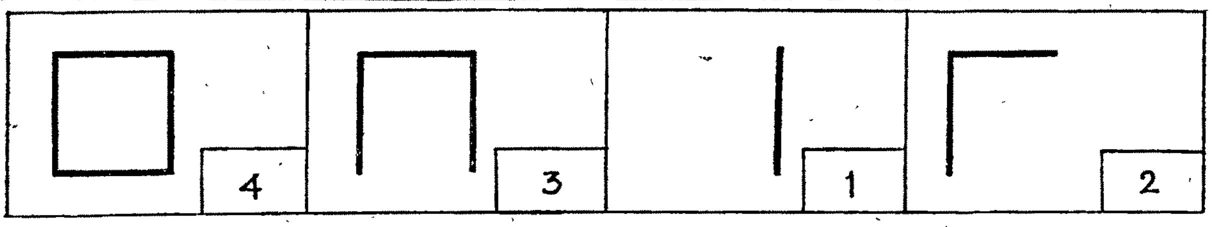 ૨

૩ 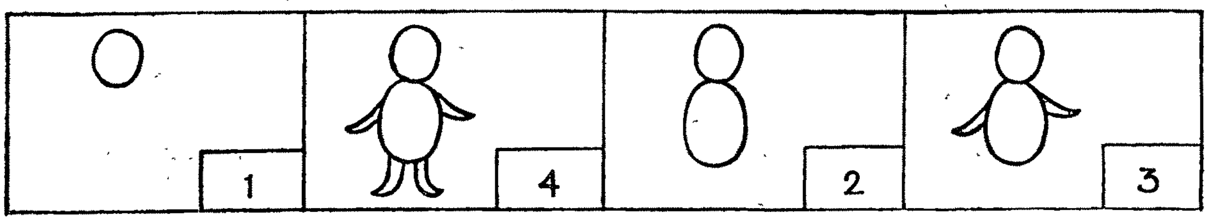 ૩

૪ 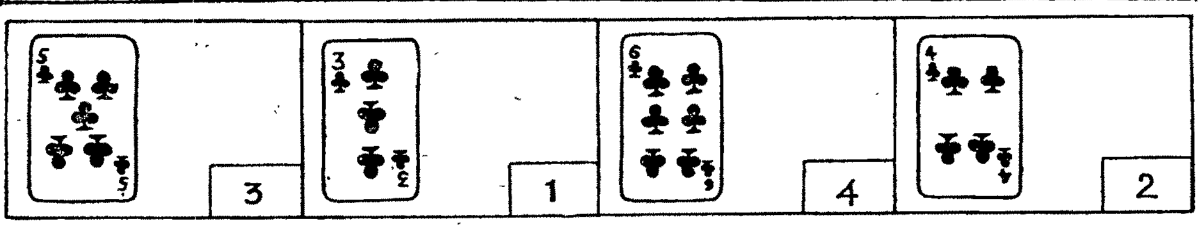 ૪

૫ 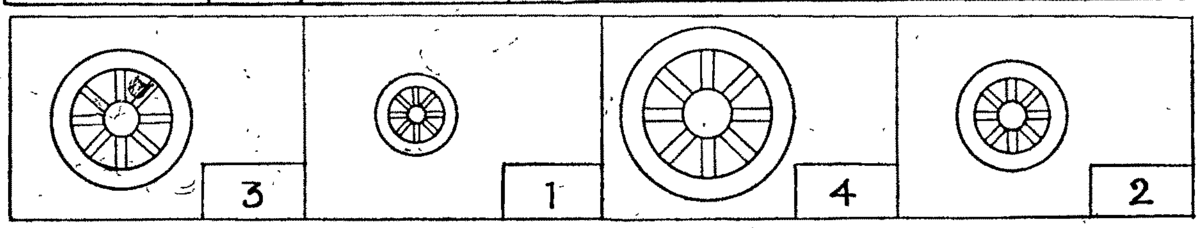 ૫

૬

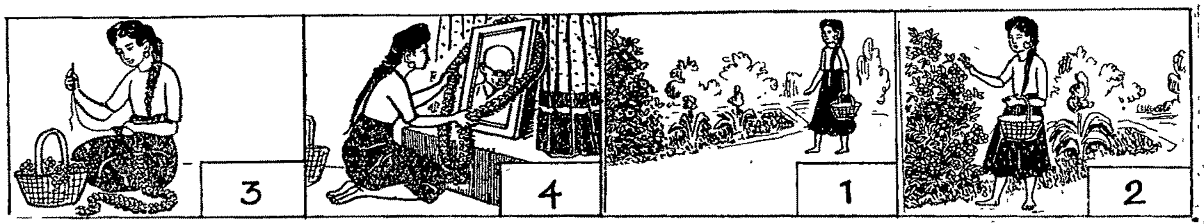

૬

૭

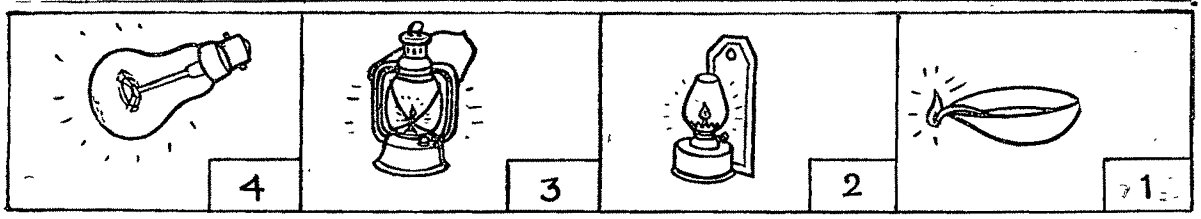

૭

૮

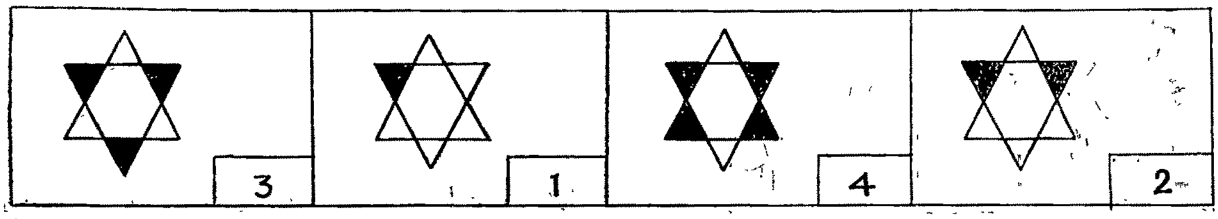

૮

૯

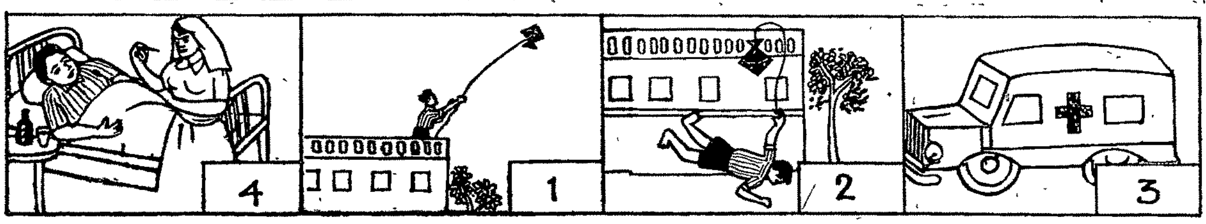

૯

૧૦

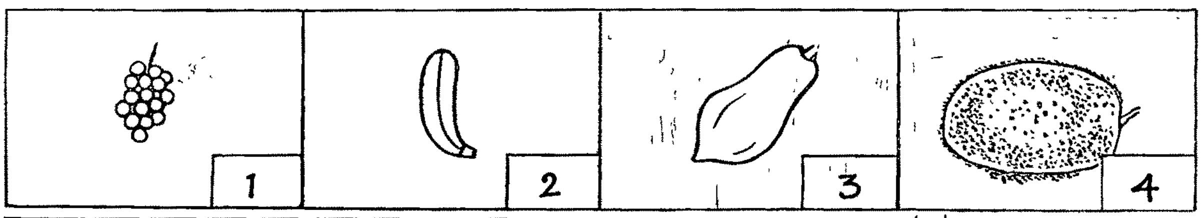

૧૦

૧૧

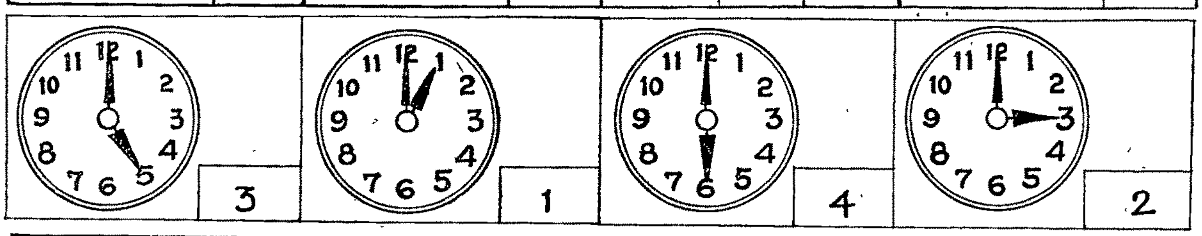

૧૧

૧૨

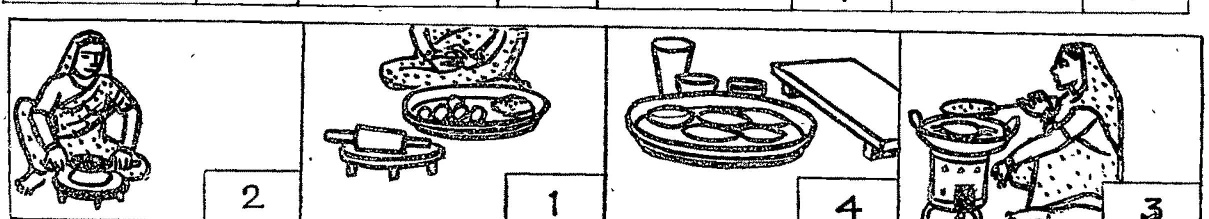

૧૨

[પાછળ જુઓ]

૧૩
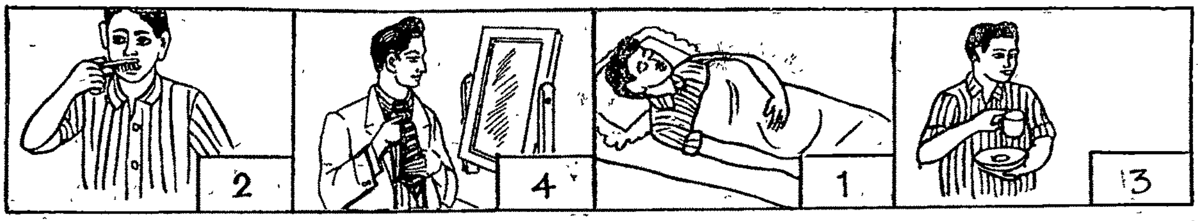

૧૩

૧૪

૧૪

૧૫
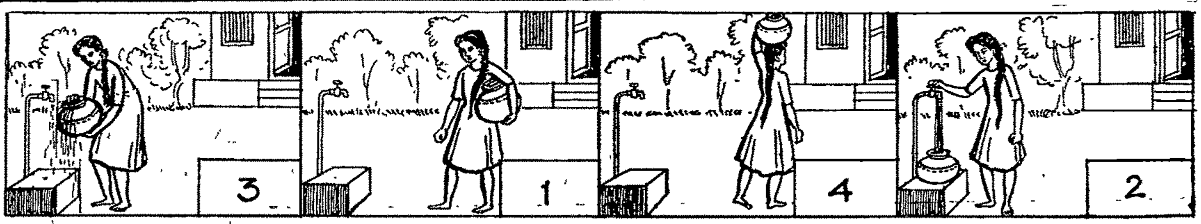

૧૫

૧૬
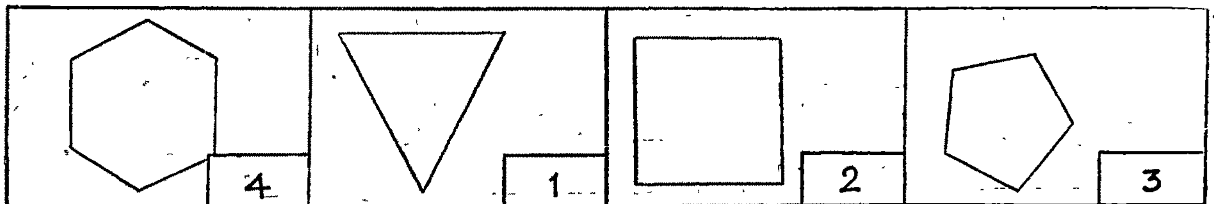

૧૬

૧૭

૧૭

[કસોટી ૫ પૂરી]

[Time 3½ Mts.]

કસોટી ૬

[સમય ૩½ મિનિટ]

પ્રત્યભિજ્ઞા—Substitution Table

△	L	S	Z	⊕	□	卐	X	d
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯

⊕	△	X
૫	૧	૮

d	⊕	L	卐	Z	△	□	S	X	L
૯	૫	૨	૭	૪	૧	૬	૩	૮	૨
卐	Z	△	S	⊕	X	□	L	d	S
૭	૪	૧	૩	૫	૮	૬	૨	૯	૩
⊕	d	L	Z	卐	△	S	□	X	Z
૫	૯	૨	૪	૭	૧	૩	૬	૮	૪
L	⊕	△	X	卐	Z	d	□	S	⊕
૨	૫	૧	૮	૭	૪	૯	૬	૩	૫
Z	卐	⊕	△	d	S	□	L	X	□
૪	૭	૫	૧	૯	૩	૬	૨	૮	૬

[કસોટી ૬ પૂરી]

[કહ્યા વગર પાનું ફેરવશો નહીં]

[Time 1 Mt.] # કસોટી ૭ [સમય ૧ મિનિટ]

પ્રત્યભિજ્ઞા—Substitution Table

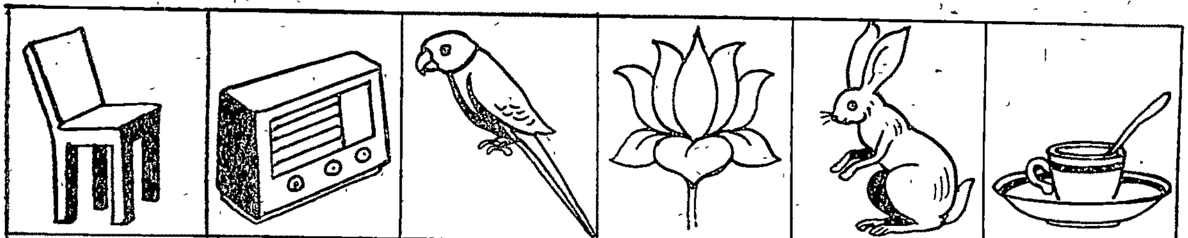

૧	૨	૩	૪	૫	૬

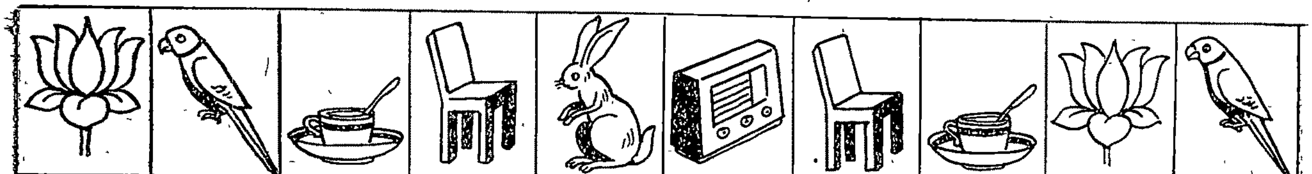

૪	૩	૬	૧	૫	૨	૧	૬	૪	૩

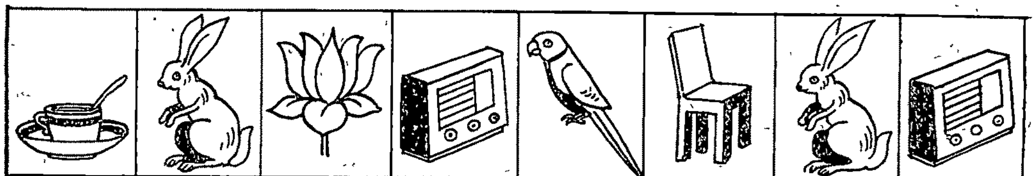

૬	૫	૪	૨	૩	૧	૫	૨

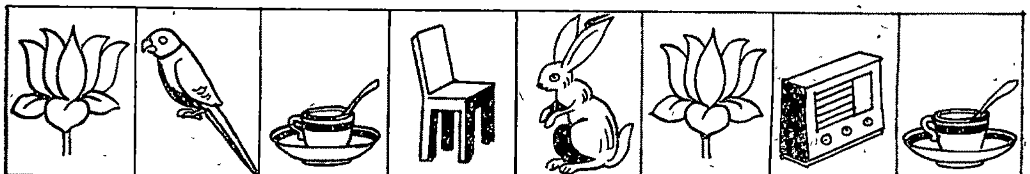

૪	૩	૬	૧	૫	૪	૨	૬

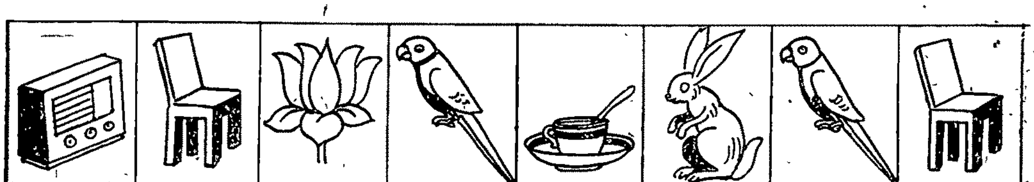

૨	૧	૪	૩	૬	૫	૩	૧

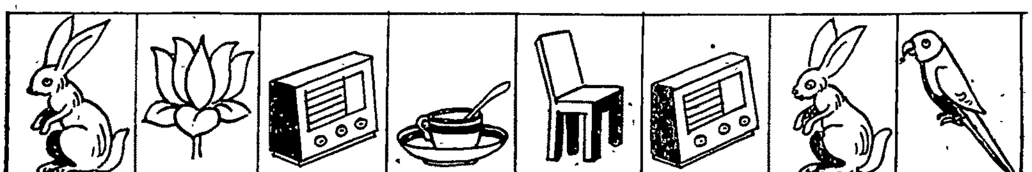

૫	૪	૨	૬	૧	૨	૫	૩

ધી મહારાજા સયાજીરાવ યુનિવર્સિટી ઑફ બરોડા પ્રેસ (સાધના પ્રેસ), વડોદરા.